

СЕКЦІЯ 5. МЕНЕДЖМЕНТ

Гуштан Т. В.

*доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри менеджменту, підприємництва та торгівлі,
Ужгородський торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету
м. Ужгород, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-558-0-21>

СИНЕРГІЯ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ЗАКАРПАТТЯ

В умовах сучасності, майбутнього повоєнного відновлення та глобальної конкуренції людський потенціал виступає ключовим чинником формування конкурентоспроможності регіонів. Людський капітал дедалі частіше трактується як стратегічний ресурс, здатний забезпечити не лише економічне зростання, а й соціальну стабільність, інноваційну активність і привабливість територій для інвестицій [2, с. 12]. Водночас стратегічне управління регіональним розвитком покликане створити інституційні умови для максимально ефективного використання цього потенціалу, формування сприятливого бізнес-клімату та підвищення якості життя населення. Саме синергія людського потенціалу та стратегічного управління є тим механізмом, що забезпечує сталу динаміку розвитку й формує основу для довгострокових конкурентних переваг регіону [3, с. 230]. Для Закарпаття, як прикордонного регіону України з активними зовнішньоекономічними зв'язками та високою міграційною мобільністю, проблема стратегічного розвитку людського капіталу набуває особливої актуальності. Вона поєднує виклики збереження трудового потенціалу, створення умов для повернення молодих фахівців і формування інноваційного середовища з можливостями міжнародної співпраці та транскордонних проєктів [4, с. 37].

Синергія людського потенціалу та стратегічного управління передбачає взаємодію трьох ключових компонентів: кадрового ресурсу,

управлінських рішень і соціально-економічного середовища. У межах регіональної економіки людський потенціал виконує роль базового драйвера змін – він формує знання, навички, соціальний капітал і рівень інноваційної культури. Стратегічне управління, у свою чергу, визначає цілі, пріоритети та напрями реалізації цього потенціалу, забезпечуючи системність і узгодженість дій між владою, бізнесом і громадськістю [2, с. 8-19]. У випадку Закарпаття така взаємодія проявляється у розвитку освітньо-професійного середовища, створенні регіональних центрів підготовки кадрів для туристично-рекреаційної та креативної сфер, активізації міжрегіональної кооперації з партнерами з Угорщини, Словаччини та Румунії. Важливою складовою є і формування «критичної маси» освічених спеціалістів, здатних реалізовувати локальні інноваційні проекти, що підвищують конкурентоспроможність регіону [4, с. 38].

Під впливом воєнних і соціально-економічних факторів розвиток людського потенціалу Закарпаття зазнав суттєвих викликів: відтоку працездатного населення, зниження зайнятості у сфері гостинності, скорочення інвестицій у навчальні програми. Водночас стратегічне управління на рівні обласної та місцевої влади дедалі активніше орієнтується на залучення міжнародної технічної допомоги, цифровізацію освітніх процесів, створення мережі перекваліфікаційних центрів та кластерів інноваційного розвитку [1, с. 399-419]. Такі ініціативи демонструють ефект синергії: управлінські рішення не просто координують соціально-економічні процеси, а посилюють вплив людського потенціалу як ключового фактору конкурентних переваг.

Наукові підходи до оцінки ефективності такої синергії ґрунтуються на використанні системи показників – від рівня освіти й кваліфікації робочої сили до індексу людського розвитку та частки інноваційно активних підприємств [3, с. 240]. Для Закарпаття перспективним є використання моделі стратегічного партнерства «освіта – бізнес – влада», яка дозволяє формувати інтегроване середовище розвитку компетенцій. Приклади успішних практик – створення освітніх хабів на базі [4, с. 35].

Отже, синергія людського потенціалу та стратегічного управління є визначальним чинником формування конкурентних переваг регіонів. Для Закарпаття ця взаємодія набуває особливого значення в умовах відновлення економіки, розвитку транскордонного співробітництва та посилення інтеграційних процесів. Ефективне стратегічне управління, орієнтоване на розвиток людського капіталу, забезпечує можливість формування адаптивної, інноваційно спроможної економіки, що спирається на знання, креативність та соціальну відповідальність

населення. Таким чином, регіон, який інвестує у свій людський потенціал і водночас ефективно управляє ним на стратегічному рівні, отримує стійкі конкурентні переваги у довгостроковій перспективі.

Подальші перспективи розвитку синергії людського потенціалу та стратегічного управління у формуванні конкурентних переваг регіонів полягають у створенні інтегрованих моделей управління, орієнтованих на інноваційність, освіту та цифровізацію. Важливим напрямом є поєднання інвестицій у людський капітал із регіональними програмами «розумної спеціалізації», що сприятиме стійкому економічному зростанню, підвищенню якості життя населення й залученню трудових ресурсів. Розвиток людського потенціалу в поєднанні зі стратегічним управлінням має стати ключовою передумовою зміцнення конкурентоспроможності Закарпаття та формування ефективної моделі регіонального розвитку України у післявоєнний період.

Література:

1. Новікова О., Залознова Ю., Азмук Н. Відновлення людського капіталу в Україні у післявоєнний період з використанням переваг цифровізації. *Журнал європейської економіки*. Вип. 21. № 4. С. 399–419. URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/enjee/article/view/1611/1613> (дата звернення 31.10.2025)

2. Степура Т.М. Регіональна диференціація розвитку освітньо-інтелектуальної компоненти людського потенціалу України. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2021. Вип. 2 (17). С. 8-19. URL: https://www.researchgate.net/publication/357563253_REGIONALNA_DIFERENCIACIA_ROZVITKU_OSVITNO-INTELEKTUALNOI_KOMPONENTI_LUDSKOGO_POTENCIALU_UKRAINI (дата звернення 30.10.2025)

3. Getzner M., Moroz S. The economic development of regions in Ukraine: with tests on the territorial capital approach. *Empirica*. 2022. Vol. 49. P. 225–251. URL: https://www.researchgate.net/publication/354643766_The_economic_development_of_regions_in_Ukraine_with_tests_on_the_territorial_capital_approach (дата звернення 29.10.2025)

4. Hrytsay O., Hrytsai I. Socio-economic analysis of the current state and prospects of development of the Zakarpattia region. *Scientific Economic and Management Issues*. 2021. Vol. 1(5). P. 30–41. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/may/23586/210488verstka-32-43.pdf> (дата звернення 30.10.2025)